

بررسی عوامل مؤثر بر توسعه پذیرش بیمه دام روستایی (مورد مطالعه: شهرستان سقز)

مهدی قاسمی^{۱*}، حیدر قلی زاده^۲، حمیده آهنگری^۳

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد توسعه روستایی، دانشگاه زنجان

^۲ استادیار گروه ترویج، ارتباطات و توسعه روستایی، دانشگاه زنجان

^۳ دانشجوی کارشناسی ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه زنجان

چکیده

تولیدکنندگان بخش کشاورزی همواره با خسارات ناشی از بلایای طبیعی روبرو هستند و زندگی اقتصادی آنها در معرض خطرات جدی قرار دارد. بخش دامپروری نیز به عنوان زیر بخش مهمی از کشاورزی علی رغم جایگاه ویژه‌ای که در اکثر روستاهای کشور ما دارد، همانند سایر فعالیت‌های کشاورزی، به دلیل شرایط غیرقابل کنترل یکی از پرمخاطره‌ترین فعالیت‌های اقتصادی به شمار می‌آید. در این خصوص بیمه محصولات کشاورزی و دامپروری به عنوان یکی از راهکارهای اصولی برای کاهش ریسک اقتصادی و تقویت انگیزه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و دامپروری امری اجتناب ناپذیر است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دامداران بخش زیویه شهرستان سقز بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ۱۲۰ نفر در سطح ۴ روستا انتخاب شدند و اطلاعات با استفاده از روش پیمایشی و ابزار پرسشنامه جمع‌آوری گردید. نتایج توصیفی حاکی از آن است که میانگین سنی پاسخگویان ۴۹/۴۷ سال می‌باشد. همچنین اکثریت دامداران (۸۲ درصد) به روش سنتی اقدام به پرورش دام می‌کنند و ۸۱ درصد پاسخگویان موافق با پذیرش بیمه بوده‌اند. همچنین نتایج تحلیل‌های استنباطی با استفاده از مدل معادلات ساختاری نشان داد که عواملی مانند سن و سطح درآمد دارای رابطه منفی و معنی دار و عواملی مانند سطح تحصیلات، آگاهی، رضایت و میزان اعتماد به بیمه دارای اثری مثبت و معنی داری بر توسعه پذیرش بیمه دام بوده‌اند.

واژه‌های کلیدی: بیمه، دام روستایی، پذیرش، شهرستان سقز

مقدمه

بخش کشاورزی به دلیل دارا بودن بودن سهم عمده از تولید ناخالص داخلی، تأمین غذا و امنیت غذایی، تأمین مواد خام صنایع مرتبط با بخش کشاورزی، توسعه اشتغال، توسعه صادرات غیر نفتی و توسعه بخش خدمات، به عنوان یکی از بخش‌های کلیدی و مهم اقتصادی کشور به حساب می‌آید (احسانی، ۱۳۹۲). در این میان دآمداری به عنوان یکی از زیربخش‌های کشاورزی به علت تأمین امنیت غذایی و به لحاظ تولید مواد پروتئینی، در اقتصاد کشاورزی ایران نقش حیاتی بر عهده دارد و از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است (مهرجردی و اسماعیلی، ۱۳۸۹).

یکی از ویژگی‌های مهم تولید محصولات کشاورزی، مواجه شدن با خطراتی همچون عوامل نامساعد آب و هوایی، آفات و بیماری‌هاست (Glauber & Collins, 2002). از این رو تولیدات کشاورزی یکی از پرمخاطره ترین فعالیتهای اقتصادی است. خطرات اقتصادی در مرحله قبل از عرضه تولید به بازار مانند نوسانات در قیمت مواد اولیه کشاورزی، مشکل اعتبارات بانک‌ها، عدم تمایل آنها به پرداخت وام به کشاورزان و بعد از عرضه تولید به بازار مانند بی‌ثبات بودن قیمت محصولات کشاورزی و نامشخص بودن سیاست‌های دولت در مقابل برخی محصولات، نوسانات جهانی در قیمت محصولات کشاورزی، خطرات اجتماعی نظیر دزدی، سرقت از مزارع، باغ‌ها، دام‌ها، ادوات کشاورزی، جنگ و آشوب و آسیب‌ها و بلایای طبیعی مانند آفات و بیماری‌ها، سیل، تگرگ، سرمازدگی، خشکسالی و ... خسارت زیادی را به بهره برداران این بخش وارد می‌کند (رضوی و صبوری، ۱۳۸۸).

فعالیت در زیربخش دآمداری همانند سایر فعالیت‌های کشاورزی همواره با مخاطراتی همچون ریسک قیمت و تولید روبرو می‌باشد. این مسئله منجر به نااطمینانی دآمدار نسبت به درآمدهای آتی خود می‌گردد که این امر خود باعث کاهش امنیت سرمایه‌گذاری در صنعت دامپروری کشور می‌شود. از این رو حمایت از دامپروران در برابر ریسک‌های قیمت و تولید همواره یک امر ضروری در این زیر بخش تلقی می‌شود. (معینی و همکاران، ۱۳۸۴). در این راستا، بیمه محصولات کشاورزی در تضمین رشد کشاورزی و تثبیت درآمد کشاورزان و دآمداران برای مقابله با مخاطرات و ریسک‌های موجود نقش کلیدی دارد و یکی از مناسب ترین راهکارهایی است که می‌تواند زمینه سرمایه گذاری جدید را فراهم آورد (Wang, Shi, Ye, Liu, & Zhou, 2011). جامعه روستایی دارای ویژگی‌های قالبی از جمله نظام‌های خرده دهقانی، تراکم کم جمعیت، تسلط بخش کشاورزی بر سایر بخش‌ها و سطح اقتصادی پایین می‌باشد. در این جوامع علی‌رغم اینکه دآمداری‌هایی به صورت سنتی و در سطح خرد وجود دارد، این قبیل فعالیت‌ها بخش اعظم درآمد خانوارهای روستایی را تشکیل می‌دهد. از طرفی دآمداری به عنوان یکی از زیر بخش‌های مهم بخش کشاورزی، فعالیتی همراه با ریسک است و تولید کنندگان روستایی همواره با خسارات ناشی از حوادث متعدد در این فعالیت روبرو هستند. در نتیجه با جلوگیری از ریسک و سیستم‌های حمایتی می‌توان خسارات ناشی از حوادث را کاهش داد. در همین زمینه بیمه می‌تواند یک عامل مؤثر در کاهش ریسک باشد. در حقیقت پذیرش بیمه از سوی دآمداران باعث می‌شود که آنها با اطمینان خاطر بیشتری نسبت به تولید محصولات خود اقدام کنند. در زمینه بیمه کشاورزی و دآمداری مطالعات متعددی صورت پذیرفته است، مسأله‌ای که وجود دارد این است که اکثریت این مطالعات بر پذیرش بیمه زراعی و بیمه دام‌های صنعتی تمرکز داشته‌اند و بررسی کمتری در زمینه بیمه دام روستایی صورت پذیرفته است، لذا این پژوهش با هدف بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه دام روستایی مورد بررسی قرار گرفت.

در خصوص ویژگی‌ها و اهمیت منطقه مورد مطالعه به استناد منابع موجود، شهرستان سقز تعداد ۳۹۴۸۱۸ رأس انواع دام، شامل ۴۹۱۶ رأس گاو اصیل، ۴۷۳۳ رأس گاو آمیخته، ۶۶۷۱۶ رأس گاو بومی، ۲۳۰۲۳۰ رأس گوسفند و بره و ۸۸۲۲۳ رأس بز و بزغاله می‌باشد و از محل وجود این دامها سالیانه تعداد ۴۱۵۹۸ تن شیر و ۴۴۸۳ تن گوشت قرمز در سطح شهرستان تولید می‌شود. شهرستان سقز در زمینه صنعت طیور نیز دارای تعداد ۶۵ واحد مرغداری گوشتی فعال با ظرفیت سالیانه ۵۴۰۰۰۰۰ قطعه و تولید سالیانه ۸۵۰۰ تن گوشت سفید، وجود تعداد یک واحد مرغ مادر با ظرفیت ۱۵۰۰۰ قطعه و میزان تولید ۳۰۰۰۰۰۰ عدد تخم مرغ

نطفه دار و وجود ۳ واحد مرغداری تخمگذار به ظرفیت ۷۵۰۰۰ قطعه و مقدار تولید ۱۳۰۰ تن تخم مرغ در سال می‌باشد، وجود این ظرفیت نقش موثری در اقتصاد و تأمین امنیت غذایی کشور را برعهده دارد (معاونت استانداری و فرمانداری ویژه شهرستان سقز، ۱۳۹۲).

در تعریف حقوقی بیمه عبارتست از قراردادی که به موجب آن یک طرف (بیمه گر) تعهد می‌کند در ازای پرداخت وجه یا وجوهی از طرف دیگر (بیمه گذار) در صورت وقوع یا بروز حادثه خسارت وارده بر او را جبران نموده یا وجه معینی را بپردازد (عبادی، ۱۳۸۹). زادگاه بیمه کشاورزی در ابتدا در کشورهای اروپایی بوده و سپس در آمریکای شمالی اجرا شد. با پی بردن به اهمیت بیمه، سایر کشورها به خصوص کشورهای درحال توسعه، آن را به مرحله اجرا درآوردند. در قاره آسیا، ژاپن نخستین کشوری بود که بیمه محصولات کشاورزی در آن اجرا شد، در این کشور ابتدا قانون بیمه دام در سال ۱۹۲۹ و سپس قانون بیمه کشاورزی در سال ۱۹۳۷ و به دنبال آن قانون جبران خسارات کشاورزی در سال ۱۹۴۷ به منظور تقویت بیمه به تصویب رسید (کریمی، ۱۳۸۷). در ایران، قانون بیمه کشاورزی در سال ۱۳۶۳ به تصویب رسید، ولی در عمل، پرداخت‌های آن به بخش دام، از سال ۱۳۷۲ آغاز شد. هدف اصلی این قانون را به طور کلی می‌توان حذف و یا حداقل کاهش دادن نوسان‌های درآمدی کشاورزان و دامداران و افزایش تولید و رفاه آنها دانست. (کهنسال و شهرکی مقدم، ۱۳۸۸).

اسماعیلی و مهرجردی (۱۳۸۹) با استفاده از روش‌های پارامتریک و ناپارامتریک به بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه دام در شهرستان کرمان پرداختند؛ نتایج این پژوهش نشان می‌دهد، دامداری، سطح سواد، سابقه کار، تعداد دام‌ها، سن، مشاغل جانبی و درآمد سال گذشته، متغیرهای تأثیرگذار بر رفتار دامداران می‌باشند، که از بین این متغیرها سطح سواد، سابقه کار و تعداد دام‌ها اثر مثبت در پذیرش بیمه و نوع دامداری، سن، مشاغل جانبی و درآمد سال گذشته اثر منفی در پذیرش بیمه داشته‌اند.

امینی و همکاران (۱۳۸۱) در پژوهش خود نشان دادند، بین متغیر مستقل تعداد دام با متغیرهای وابسته ریسک‌گریزی و تمایل دامداران به بیمه کردن دام‌هایشان رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. همچنین ارتباط معنی داری بین ریسک‌گریزی و تمایل دامداران به بیمه کردن دام‌هایشان با دریافت وام وجود دارد. علاوه بر این دامدارانی که شغل اصلی آنها دامداری است، ریسک‌گریزی بیشتری نسبت به دیگران دارند.

نویدبخش و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش خود عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه دام روستایی در شهرستان شوشتر را مورد بررسی قرار دادند نتایج این پژوهش نشان می‌دهد عواملی نظیر تعداد دام تحت مالکیت دامدار، آگاهی از بیمه و دسترسی به کارگزار اثر مثبت و معناداری در پذیرش بیمه دارند و عواملی نظیر میزان تحصیلات و نبود دیوانسالاری در زمینه جبران خسارت، دارای اثر معنادار و منفی در پذیرش بیمه هستند.

تیوادمین و کافیدی^۲ (۲۰۰۹) در پژوهش خود با استفاده از الگوی لاجیت در خصوص راهبردهای مدیریت ریسک در بین دامداران نشان دادند که رشد صنعت دامداری در نامیبیا از طریق بهبود آموزش، تجربه و حمایت از دیگر راه‌های کسب درآمد، به عنوان استراتژی‌های تنوع ریسک قابل استفاده هستند.

حیاتی و همکاران (۱۳۸۹) با بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه دام روستایی در شهرستان سلماس با استفاده از الگوی لاجیت نشان دادند، متغیرهای سن، سطح تحصیل، نوسانات درآمدی، مقدار درآمد، تعداد دام‌های تلف شده، تعداد دام، میزان آگاهی از مزایای بیمه دام، داشتن شغل غیر دامداری و دریافت تسهیلات از جمله عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه دام از سوی دامداران هستند که به جز سن و داشتن شغل غیر دامداری سایر متغیرها اثر مثبت و معنی داری بر پذیرش بیمه دام از سوی دامداران داشتند.

نجفی و همکاران (۱۳۸۸) به بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای بیمه دام صنعتی در استان مازندران با استفاده از مدل لاجیت پرداختند، نتایج این پژوهش بیانگر آن است که متغیرهای تعداد دام و دسترسی به خدمات دامپزشکی، در سه سطح، اثر مثبت بر پذیرش بیمه

² Teweldemedhin & Kafidi

داشته و میزان بدهی واحدها، میزان حق بیمه، سابقه فعالیت دامداری، سطح تسهیلات و نوسان‌های درآمدی دارای اثر منفی بر پذیرش بیمه بوده است.

اوتینو، اولوچ، کاروگیا، دراگر و رجه^۳ (۲۰۰۶) در مطالعه‌ای که در مناطق کاکامگا و سیایا^۴ در غرب کانادا انجام دادند، فاکتورهای تأثیر گذار بر پذیرش بیمه در مزارع پرورش گاو را مورد بررسی قرار دادند. نتایج تجزیه و تحلیل نشان داد اکثر کشاورزان (۹۱.۳ درصد) مایل به شرکت در طرح بیمه گاو بودند. همچنین جنسیت دامدار، درآمد دامداران، عادات و هنجارهای فرهنگی، نژاد دام‌های موجود در دامداری، ارزش اقتصادی دام‌ها از جمله متغیرهای تأثیرگذار بر پذیرش بیمه بوده است.

شکری و میردامادی (۱۳۹۱) در پژوهش خود نشان دادند که دامداران از توانایی لازم برای مدیریت ریسک برخوردار نمی‌باشند؛ همچنین سه مؤلفه مدیریت فروش، مدیریت تولید و فیزیکی - زیرساختی در مجموع توانسته‌اند ۶۵ درصد از واریانس مدیریت ریسک را تبیین نمایند.

کهنسال و شهرکی مقدم (۱۳۸۸) با بررسی عوامل مؤثر بر بیمه دامداری‌ها در شهرستان نیشابور با استفاده از مدل لاجیت نشان دادند عواملی همچون نزدیکی به شهر، میزان مهارت، سن، نوع گاوداری و تجربه کاری بیشترین تأثیر را بر پذیرش بیمه از سوی دامداران این شهرستان دارند.

نجفی و همکاران (۱۳۸۵) به بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای بیمه دام صنعتی در استان کرمانشاه با استفاده از مدل لاجیت پرداختند، نتایج مدل لاجیت بیانگر این است که متغیرهای تعداد دام و دسترسی به خدمات پزشکی در سه سطح، اثر مثبت بر پذیرش بیمه داشته است و متغیرهای میزان بدهی واحد، سابقه فعالیت دامداری، سطح تحصیلات و نوسان‌های درآمدی دارای اثر منفی بر پذیرش بیمه بوده‌اند.

طباطبایی و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهش خود نشان دادند مهم ترین روش های مدیریت ریسک در دامداران، مشاوره با متخصصان، کارشناسان و استفاده از دامپزشک است. همچنین یافته‌های حاصل از آزمون همبستگی نشان می‌دهند که بین متغیرهای فاصله دامداری تا محل سکونت، میزان آگاهی از عوامل به وجود آورنده ریسک، مقدار سرمایه، میزان استفاده از وام، درآمد سالانه، تعداد واحد دامداری، میزان استفاده از منابع اطلاعاتی با متغیر پذیرش مدیریت ریسک رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

به طور کلی متغیرهایی که در پذیرش بیمه دام روستایی تأثیرگذار می‌باشند را می‌توان در سه دسته طبقه بندی نمود. یکسری از این متغیرها بستگی به ماهیت فرد در رابطه با پذیرش بیمه دارد این متغیرها شامل میزان تحصیلات، سابقه فعالیت دامدار، جنسیت دامدار، سن دامدار، مقدار درآمد و سرمایه دامدار و مشاغل جانبی دامدار می‌باشند. دسته دیگر از متغیرها مربوط به سیاست‌های دولتی می‌باشند که در این دسته می‌توان متغیرهایی مثل نزدیک و در دسترس بودن دفاتر و کارگزار بیمه، دادن آگاهی لازم به روستائیان، میزان حق بیمه و نوسانات درآمدی را نام برد. در دسته سوم متغیرهای مرتبط با ماهیت بیمه قرار می‌گیرند که شامل دادن تسهیلات و میزان جبران خسارات می‌باشد.

با توجه به مطالبی که بیان شد، پذیرش بیمه دام روستایی می‌تواند در قالب مدل راجرز بیان شود، مطابق مدل راجرز فرآیند پذیرش نوآوری ۵ مرحله را شامل می‌شود. مرحله اول دانش است که اشاره به درک فرد از چگونگی عملکرد نوآوری دارد، در حقیقت در این مرحله فرد با نوآوری و شناخت کارکرد آن مواجه می‌شود (در بحث بیمه دام روستایی نوآوری، بیمه می‌باشد). مرحله دوم ترغیب است، که این مرحله مربوط به نگرش فرد در مورد نوآوری است (فرد دامدار یا نسبت به بیمه اعتماد و به طور کلی نگرش مثبت دارد و یا نسبت به آن نگرش منفی دارد). در مرحله سوم یعنی مرحله تصمیم گیری، فرد به ارزیابی می‌پردازد و تصمیم نهایی را در مورد پذیرش یا رد نوآوری می‌گیرد (پذیرش بیمه یا رد آن). مرحله چهارم اجرای نوآوری است که در این مرحله از

³ Otieno, Oluoch-Kosura, Karugia, Drucker, & Rege

⁴ Kakamega & siaya

نوآوری استفاده می‌شود. و در نهایت در مرحله پنجم یعنی مرحله تثبیت، فرد پس از اتخاذ تصمیم به دنبال اطلاعاتی است که تصمیم خود را تأیید کند، در اینجا اطلاعات منفی درباره تصمیم می‌تواند روند کسب نوآوری را متوقف نماید.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از لحاظ میزان و درجه کنترل متغیرها، غیر آزمایشی و از نظر گردآوری داده‌ها میدانی محسوب می‌شود. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دامداران بخش زیویه شهرستان سقز بودند. حجم نمونه با استفاده از نرم افزار G^*power با در نظر گرفتن نوع تست آماری (مدلسازی معادلات ساختاری)، سطح خطا اندازه گیری، میزان ضریب تأثیر و تعداد متغیرهای موجود ۱۲۰ نفر تعیین شد. نمونه‌ها با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی در سطح ۴ روستا انتخاب شدند و اطلاعات با استفاده از روش پیمایشی و ابزار پرسشنامه جمع‌آوری گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزارهای SPSS و AMOS انجام گرفت و نتایج در قالب آمار توصیفی و آمار استنباطی (مدل ساختاری روابط) ارائه گردید.

نتایج و یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

نتایج تحقیق نشان داد که ۸۵.۱ درصد پاسخگویان مورد مطالعه را مردان و ۱۴.۹ درصد پاسخگویان را زنان روستایی تشکیل داده‌اند. که مجموعاً ۷۹.۳ درصد آنان دارای شغل کشاورزی و دامداری هستند و اکثریت آنها را افراد بی‌سواد تشکیل داده‌اند. نتایج حاصل از توزیع فراوانی نشان می‌دهد که ۵۴.۵ درصد افراد، دام خود را بیمه کرده‌اند و ۴۵.۵ درصد حاضر به بیمه کردن دام خود نشده‌اند. از نظر استفاده از روش‌های صنعتی برای اداره دامداری‌ها نتایج نشان می‌دهد که ۸۱.۸ درصد از روش صنعتی برای اداره کردن دامداری خود استفاده نمی‌کنند. از لحاظ تأثیرگذاری در پذیرش بیمه، خانواده با ۲۳.۳ درصد، بعد از آن به ترتیب کارکنان بیمه و توصیه دامداران بیمه شده با ۱۷.۴ درصد و در نهایت ترویج با ۱۵.۷ درصد بیشترین تأثیر را داشته‌اند. در کل ۸۱ درصد پاسخگویان موافق با پذیرش بیمه بوده‌اند و ۷۶.۹ درصد افراد، دیگران را به بیمه کردن دام‌هایشان توصیه کرده‌اند. همچنین ۱۵.۷ افراد اظهار کرده‌اند که کلاس‌های آموزشی ترویجی در خصوص آشنایی با بیمه برای آنها تشکیل شده است و ۱۷.۴ درصد در این برنامه‌ها شرکت نموده‌اند.

نتایج مربوط به سطوح مختلف متغیرهای تحقیق در سه سطح پایین، متوسط و بالا (جدول ۲) نشان می‌دهد که اکثریت پاسخگویان از لحاظ تعداد دام کوچک، تعداد دام بزرگ و درآمد در سطح پایین قرار دارند (به ترتیب ۹۶.۷، ۸۰.۲، ۶۷.۸ درصد).

جدول ۱: توزیع فراوانی و درصدی متغیرهای تحقیق

مشخصات	فراوانی	درصد
جنسیت		
۱- مرد	۱۰۳	۸۵.۱
۲- زن	۱۸	۱۴.۹
شغل		
۱- دامدار	۱۳	۱۰.۷
۲- خانه دار	۱۱	۹.۱
۳- کشاورزی و دامداری	۹۶	۷۹.۳
نژاد دام		

۶۹.۴	۸۴	۱- بومی
۱۶.۵	۲۰	۲- اصلاح شده
۷.۴	۹	۳- بومی و اصلاح شده
		<u>بیمه دام</u>
۵۴.۵	۶۶	۱- بیمه کردن دام
۴۵.۵	۵۵	۲- عدم بیمه کردن دام
		<u>میزان سواد</u>
۴۵.۵	۵۵	۱- بی سواد
۳۹.۷	۴۸	۲- زیر دیپلم
۱۴.۹	۱۸	۳- دیپلم

ادامه جدول ۱: توزیع فراوانی و درصدی متغیرهای تحقیق

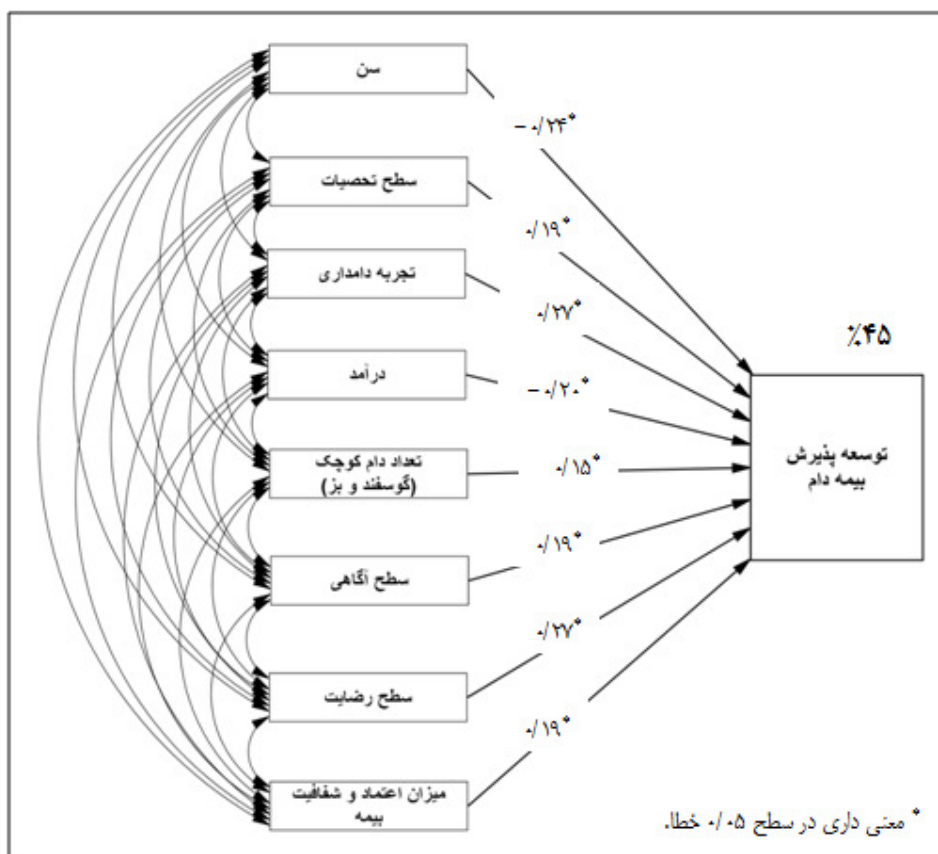
درصد	فراوانی	متغیر
		<u>استفاده از روش صنعتی برای اداره دامداری ها</u>
۱۸.۲	۲۲	۱- استفاده از روش صنعتی
۸۱.۸	۹۹	۲- عدم استفاده از روش صنعتی
		<u>میزان تأثیرگذاری هر یک از عوامل زیر در پذیرش بیمه</u>
۱۷.۴	۲۱	۱- کارکنان بیمه
۱۵.۷	۱۹	۲- ترویج
۲۲.۳	۲۷	۳- خانواده
۱۷.۴	۲۱	۴- توصیه دامداران بیمه شده
		<u>موافقت با پذیرش بیمه</u>
۸۱	۹۸	۱- موافق بودن
۱۹	۲۳	۲- عدم موافقت
		<u>توصیه بیمه به اطرافیان</u>
۷۶.۹	۹۳	۱- توصیه کردن
۲۳.۱	۲۸	۲- عدم توصیه به دیگران
		<u>کلاس های آموزشی ترویجی در خصوص آشنایی با بیمه</u>
۱۵.۷	۱۹	۱- برگزاری کلاس ها
۷۳.۶	۸۹	۲- عدم برگزاری کلاس ها
		<u>شرکت در کلاس های آموزشی ترویجی</u>
۱۷.۴	۲۱	۱- مشارکت دامداران
۸۱	۹۸	۲- عدم مشارکت دامداران

جدول ۲: توزیع فراوانی و درصدی سطوح مختلف متغیرهای تحقیق

متغیر	میانگین	پایین		متوسط		بالا	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۱- دام کوچک	۲۰.۴۷۹	۱۱۷	۹۶.۷	۳	۲.۵	۱	۸
۲- دام بزرگ	۴.۵۸۶	۹۷	۸۰.۲	۲۲	۱۸.۲	۲	۱.۷
۳- درآمد	۵۴۱۷۱۴۲	۸۲	۶۷.۸	۳۶	۲۹.۸	۳	۲.۵

یافته های استنباطی

شکل (۱): مدل ساختاری عوامل موثر بر توسعه پذیرش بیمه دام

نتایج حاصل از تحلیل ساختاری همانگونه که در شکل (۱) آمده است، حاکی از نتایجی به شرح ذیل می باشد:

فرضیه اول: نتایج نشان می دهد که رابطه منفی و معنی داری بین سن با نگرش به توسعه پذیرش بیمه دام وجود دارد (H1: $\beta = -.24$, Sig<.05) (شکل ۱). به عبارت دیگر رابطه معکوسی بین سن با توسعه پذیرش بیمه نشان می دهد که هر اندازه سن پاسخگویان افزایش یابد نگرش به توسعه پذیرش بیمه کاهش پیدا می کند. بنابراین فرضیه اول تحقیق تایید می گردد. نتایج نشان می دهد به ازای هر انحراف معیار در سن نگرش به توسعه پذیرش بیمه به ازای 0.24 انحراف معیار کاهش می یابد.

فرضیه دوم: نتایج نشان می دهد که رابطه مثبت و معنی داری بین سطح تحصیلات با نگرش به توسعه پذیرش بیمه دام وجود دارد (H2: $\beta = .19$, Sig<.05) (شکل ۱). به عبارت دیگر هر اندازه سطح تحصیلات پاسخگویان افزایش یابد نگرش به توسعه پذیرش بیمه هم افزایش پیدا می کند. بنابراین فرضیه دوم تحقیق هم تایید می گردد. نتایج نشان می دهد به ازای هر انحراف معیار تغییر در سطح تحصیلات پاسخگویان، نگرش به توسعه پذیرش بیمه به ازای 0.19 انحراف معیار افزایش می یابد.

فرضیه سوم: نتایج نشان می دهد که رابطه مثبت و معنی داری بین سطح تجربه دامداری با نگرش به توسعه پذیرش بیمه دام وجود دارد (H3: $\beta = .27$, Sig<.05) (شکل ۱). به عبارت دیگر هر اندازه سطح تجربه دامداری پاسخگویان افزایش یابد نگرش به توسعه پذیرش بیمه هم افزایش پیدا می کند. بنابراین فرضیه سوم تحقیق هم تایید می گردد. نتایج نشان می دهد به ازای هر انحراف معیار تغییر در سطح تجربه دامداری پاسخگویان، نگرش به توسعه پذیرش بیمه به ازای 0.27 انحراف معیار افزایش می یابد.

فرضیه چهارم: نتایج نشان می دهد که رابطه منفی و معنی داری بین میزان درآمد پاسخگویان با نگرش به توسعه پذیرش بیمه دام وجود دارد (H4: $\beta = -.20$, Sig<.05) (شکل ۱). به عبارت دیگر رابطه معکوسی بین میزان درآمد پاسخگویان با توسعه پذیرش بیمه نشان می دهد که هر اندازه میزان درآمد پاسخگویان افزایش یابد نگرش به توسعه پذیرش بیمه کاهش پیدا می کند. بنابراین فرضیه چهارم تحقیق تایید می گردد. نتایج نشان می دهد به ازای هر انحراف معیار در میزان درآمد پاسخگویان نگرش به توسعه پذیرش بیمه به ازای 0.20 انحراف معیار کاهش می یابد.

فرضیه پنجم: نتایج نشان می دهد که رابطه مثبت و معنی داری بین تعداد دام کوچک با نگرش به توسعه پذیرش بیمه دام وجود دارد (H3: $\beta = .15$, Sig<.05) (شکل ۱). به عبارت دیگر هر اندازه مالکیت تعداد دام کوچک پاسخگویان افزایش یابد نگرش به توسعه پذیرش بیمه هم افزایش پیدا می کند. بنابراین فرضیه پنجم تحقیق هم تایید می گردد. نتایج نشان می دهد به ازای هر انحراف معیار تغییر در مالکیت تعداد دام کوچک پاسخگویان، نگرش به توسعه پذیرش بیمه به ازای 0.15 انحراف معیار افزایش می یابد.

فرضیه ششم: نتایج نشان می دهد که رابطه مثبت و معنی داری بین سطح آگاهی پاسخگویان با نگرش به توسعه پذیرش بیمه دام وجود دارد (H3: $\beta = .19$, Sig<.05) (شکل ۱). به عبارت دیگر هر اندازه سطح آگاهی پاسخگویان افزایش یابد نگرش به توسعه پذیرش بیمه هم افزایش پیدا می کند. بنابراین فرضیه ششم تحقیق هم تایید می گردد. نتایج نشان می دهد به ازای هر انحراف معیار تغییر در سطح آگاهی پاسخگویان، نگرش به توسعه پذیرش بیمه به ازای 0.19 انحراف معیار افزایش می یابد.

فرضیه هفتم: نتایج نشان می دهد که رابطه مثبت و معنی داری بین سطح رضایت پاسخگویان از خدمات بیمه با نگرش به توسعه پذیرش بیمه دام وجود دارد (H3: $\beta = .27$, Sig<.05) (شکل ۱). به عبارت دیگر هر اندازه سطح رضایت پاسخگویان از خدمات بیمه افزایش یابد نگرش به توسعه پذیرش بیمه هم افزایش پیدا می کند. بنابراین فرضیه هفتم تحقیق هم تایید می گردد. نتایج نشان می دهد به ازای هر انحراف معیار تغییر در سطح رضایت پاسخگویان از خدمات بیمه ، نگرش به توسعه پذیرش بیمه به ازای 0.27 انحراف معیار افزایش می یابد.

فرضیه هشتم: نتایج نشان می دهد که رابطه مثبت و معنی داری بین سطح اعتماد به بیمه و شفافیت در خدمات آن از نظر پاسخگویان با نگرش به توسعه پذیرش بیمه دام وجود دارد ($H3: \beta = .19, Sig < .05$) (شکل ۱). به عبارت دیگر هر اندازه سطح اعتماد به بیمه و شفافیت در خدمات آن از نظر پاسخگویان افزایش یابد نگرش به توسعه پذیرش بیمه هم افزایش پیدا می کند. بنابراین فرضیه هشتم تحقیق هم تایید می گردد. نتایج نشان می دهد به ازای هر انحراف معیار تغییر در سطح اعتماد به بیمه و شفافیت در خدمات آن از نظر پاسخگویان، نگرش به توسعه پذیرش بیمه به ازای $0/19$ انحراف معیار افزایش می یابد.

نتیجه گیری و پیشنهادات

از مقایسه نتایج مطالعه حاضر با مطالعات قبلی مشخص شد که تأثیر عوامل مورد مطالعه همسو با نتایج مطالعات پیشین می باشد. نتایج مطالعه حاکی از آن است که رابطه مثبت و معنی دار بین متغیرهای سطح تحصیلات، میزان آگاهی، سطح رضایت پاسخگویان از خدمات بیمه، تعداد دام کوچک، سطح تجربه دامداری با نگرش به توسعه پذیرش بیمه دام وجود دارد که این نتایج همسو با مطالعات اسماعیلی و مهرجردی (۱۳۸۹)، تیودمدین و کافیدی (۲۰۰۹)، حیاتی و همکاران (۱۳۸۹) می باشد. نتایج تحقیق حاکی از رابطه منفی و معنی داری بین میزان درآمد پاسخگویان با نگرش به توسعه پذیرش بیمه دام است. که این نتیجه با مطالعات اسماعیلی و مهرجردی (۱۳۸۹)، نجفی و همکاران (۱۳۸۵) همسو می باشد. با توجه به اینکه نزدیک به نیمی از افراد (۴۵/۵ درصد) حاضر به بیمه کردن دام خود نشده اند، پیشنهاد می شود با استفاده از روش های آموزشی و اطلاع رسانی اقدام به افزایش آگاهی دامداران از مزایای بیمه دام روستایی در راستای افزایش تمایل آنها به پذیرش بیمه نمود. همچنین با توجه به رابطه مثبت و معنی دار بین سطح تحصیلات با نگرش به توسعه پذیرش بیمه دام توصیه می شود که نسبت به افزایش سطح سواد و آگاهی از طریق آموزش های غیر رسمی در منطقه مورد مطالعه اقدام نمود. با توجه به رابطه مثبت و معنی داری که بین سطح رضایت پاسخگویان از خدمات بیمه با نگرش به توسعه پذیرش بیمه دام وجود دارد پیشنهاد می شود که با افزایش خدمات بیمه از جمله برداشتن دیوانسالاری دست و پاگیر در زمینه پرداخت غرامت می توان شاهد افزایش تقاضای بیمه توسط دامداران شد.

فهرست منابع

۱. احسانی، ع. (۱۳۹۲). صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی و توسعه پایدار بخش کشاورزی، دومین همایش ملی توسعه پایدار کشاورزی و محیط زیست سالم، همدان: ۲۱ شهریورماه.
۲. اسماعیلی، ع، و مهرجردی، م. (۱۳۸۹). تعیین عامل های مؤثر بر پذیرش بیمه دام در شهرستان کرمان با کاربرد روش های پارامتریک و ناپارامتریک، مجله تحقیقات اقتصاد کشاورزی، جلد ۲، شماره ۳، صفحات ۱۶-۱.
۳. امینی، ا. جمشیدی، م. و میرمحمدصادقی، ج. (۱۳۸۱). عوامل مؤثر بر ریسک و تمایل دامداران استان آذربایجان شرقی به بیمه کردن دام هایشان، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال دهم، شماره ۳۹، صفحات ۱۴۰-۱۲۵.
۴. حیاتی، ب. قهرمان زاده، م. خداوردیزاده، م. و نجفی، ن. (۱۳۸۹). بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه دام روستایی در شهرستان سلماس، مجله پژوهش های علوم دامی، جلد ۲۰/۴، شماره ۲، صفحات ۳۸-۲۷.
۵. رضوی، م، و صبوری، م. (۱۳۸۸). بیمه دام عشایری، سازوکارها و راهبردهای ترویج و آموزش آن، سومین کنگره علوم ترویج و آموزش کشاورزی، مشهد: ۱۱ و ۱۲ اسفندماه.
۶. شکری، ش، و میردامادی، م. (۱۳۹۱). تبیین مؤلفه های مدیریت ریسک در دامداری ها مطالعه موردی: شهرستان کرج، مجله پژوهش های ترویج و آموزش کشاورزی، سال پنجم، شماره ۴، پیاپی ۲۰، صفحات ۱۸-۷.

۷. طباطبایی، ف. پزشکی راد، غ. و فعلی، س (۱۳۸۹). بررسی عوامل مؤثر در پذیرش مدیریت ریسک توسط دامداران صنعتی استان تهران، مجله پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، سال سوم، شماره ۲، صفحات ۶۴-۵۱.
۸. کریمی، ا. (۱۳۸۷). کلیات بیمه، تهران: انتشارات بیمه مرکزی ایران.
۹. کهنسال، م، و شهرکی مقدم، س. (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر بیمه دامداری‌ها پژوهش موردی شهرستان نیشابور، فصلنامه صندوق بیمه کشاورزی، سال ششم، شماره ۲۱، صفحات ۵۳-۳۳.
۱۰. عبادی بشیر، م. (۱۳۸۹). بررسی حقوقی بیمه محصولات کشاورزی. فصلنامه صنعت بیمه، سال بیست و چهارم، شماره ۱، صفحات ۱۸۶-۱۵۷.
۱۱. مرادی، م. مقدسی، ر. و نویدبخش، م. (۱۳۹۱). عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه دام روستایی در شهرستان شوشتر، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال بیست و یکم، شماره ۸۲، صفحات ۱۱۳-۱۲۹.
۱۲. معینی، م. سنجایی، م. نجفی، ب. و فمی، ش. (۱۳۸۴). نقش و اهمیت بیمه دامداری‌های سنتی در افزایش سرمایه‌گذاری و استمرار تولید، پنجمین کنفرانس دوسالانه اقتصاد کشاورزی ایران، زاهدان: ۷ تا ۹ شهریورماه.
۱۳. معاونت استانداری و فرمانداری ویژه شهرستان سقز <http://www.saghez.gov.ir/Default.aspx?TabID=8>
۱۴. نجفی، ب. و قادری، خ. (۱۳۸۵). تعیین عوامل مؤثر بر تقاضای بیمه دام صنعتی مطالعه موردی: استان کرمانشاه، فصلنامه صندوق بیمه کشاورزی، شماره ۱۲، صفحات ۱۶-۳.
۱۵. نجفی، ب. قادری، خ. و نوروزی، ق. (۱۳۸۸). تعیین عوامل مؤثر بر تقاضای بیمه دام صنعتی پژوهش موردی: استان مازندران، فصلنامه پژوهشی صندوق بیمه کشاورزی، سال ششم، شماره ۱۹ و ۲۰ صفحات ۸۲-۶۷.

16. Glauber, J., & Collins, K. (2002). Risk management and the role of the federal government. In R. Just & R. Pope (Eds.), *A comprehensive assessment of the role of risk in u.S. Agriculture* (Vol. 23, pp. 469-488): Springer US.
17. Otieno, D.J., Oluoch-Kosura, W., Karugia, J.T., Drucker, A., & Rege, E. (2006). Risk management in smallholder cattle farming: A hypothetical insurance approach in western kenya.
18. Teweldemedhin, M.Y., & Kafidi, L. (2009). Risk management strategies of cattle farmers in namibia-case study from omaheke and otjozondjupa region.
19. Wang, M., Shi, P., Ye, T., Liu, M., & Zhou, M. (2011). Agriculture insurance in china: History, experience, and lessons learned. *International Journal of Disaster Risk Science*, 2(2), 10-22. doi: 10.1007/s13753-011-0007-6

Investigation Factor influencing livestock insurance adoption development (case study: Saghez township)

Mahdi Ghasemi¹, Heydar Gholizadeh², Hamideh Ahangari³

¹ MSc Student of Rural Development, University of Zanjan

² Assistant Professors, Department of Extension, Communication and Rural Development, University of Zanjan

³ BSc Students, Agricultural Extension and Education, University of Zanjan

Abstract

Agricultural producers have always encountered with the damages of Natural disasters and their economical life is encountered with the serious risks. Livestock sector, as one of the main sub-sector of agriculture sector, despite a special place in most villages of our country, such as the other agricultural activities, is one of the most risky economic activities due to uncontrollable conditions. In this case, livestock and agricultural products insurance, is inevitable as principal strategies to decrease economical risks and encouraging the investment motivations in livestock and agricultural sector. The population of this research included all Ziviyeh rural district ranchers of Saggez Township, that a sample of 120 was selected by using random sampling from 4 villages. Data was collected by using a survey method and questionnaire was the main instrument. The descriptive results showed that the average age of respondent was 49.47 years. Also, the results showed that the majority of ranchers were traditionally (82 %) ranch and 81 % of respondent was agreed with insurance adoption. The inferential analyses results using structural equations modeling showed that factors such as age and income had a negative and significant effect, while other factors such as level of education, awareness, satisfaction and trust to insurance had a positive and significant effect on livestock insurance adoption development.

Key Words: Insurance, Livestock, Adoption, Saggez Township.